

Sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet

Etelä-Karjalan hyvinvointialueella

Sisällysluettelo

Sosiaalisen luoton kohderyhmä	3
Mihin tarkoitukseen sosiaalista luottoa voidaan myöntää?.....	3
Sosiaalisen luoton myöntämisen yleiset perusteet	3
Luoton myöntämisen esteet	4
Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukyvyn arviointi	4
Luoton ala- ja yläraja sekä laina-aika	6
Sosiaalisen luoton suhde toimeentulotukeen.....	7
Hakemuksen hylkäämisen perusteet	8
Sosiaalisen luoton sopimus ja takaisinmaksuun liittyvät käytännöt.....	8
Sopimus	8
Velallisen oikeus ennenaikaiseen suoritukseen.....	9
Luoton eräännyttäminen	9
Vapaakuukaudet	10
Maksuvapaudet.....	11
Sosiaalisen luoton hakeminen, luottopäätöksen valmistelu ja päätös luototuksesta	12
Hakemus ja luoton valmistelu	12
Myönteisen/kielteisen luottopäätöksen antaminen	12
Luottosopimuksen (velkakirjan) allekirjoittaminen ja asiakkaan ohjeistus	13
Luoton takaisinmaksun seuranta.....	13
Taloudellinen neuvonta ja ohjaus.....	13
Liite: Laki sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133.....	14

30.6.2023

Johdanto

Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki (1133/2002) tuli voimaan 1.1.2003. Sosiaalihuoltolakiin (710/1982) ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin (812/2000) on tehty muutokset lisäämällä niihin sosiaalista luototusta koskevat maininnat. Laki sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamisesta (956/2022) astuu voimaan 1.8.2023.

Lakimuutoksen keskeisenä sisältönä on hyvinvointialueiden velvoittaminen sosiaalisen luototuksen järjestämiseen ja toimeenpanoon. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi keväällä 2023 lisäksi soveltamisoppaan (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusarja 2023:14), jossa hyvinvointialueita ohjeistetaan tarkemmin lain soveltamiseen. Lain perusteella hyvinvointialueen tulee järjestää sosiaalista luototusta osana sosiaalihuoltoa siinä laajuudessa, mitä paikalliset tarpeet edellyttävät. Sosiaalinen luototus on muuta sosiaaliturvaa täydentävä tuen muoto, jonka tarkoituksena on olla asiakasta kannustava. Luototuksella voidaan ehkäistä ja korjata taloudellisia ongelmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Luototuksen avulla voidaan tukea pienituloisten ja vähävaraisten kotitalouksien taloudellista päätöksentekoa ja edistää heidän taloudellista aktiivisuuttaan sekä lisätä yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Sosiaalinen luotto ei ole hyvinvointialueen asukkaan subjektiivinen oikeus vaan sen myöntäminen on sidottu kriteereihin ja tarkoitukseen varattuihin määrärahoihin.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden alueella on ollut vuoden 2022 loppuun saakka käytössä 63 200 euron suuruinen alkupääoma sosiaalisen luoton myöntämiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on avannut keväällä 2023 valtionavustushaun sosiaalisen luototuksen järjestämiseen tarvittavaa luottopääomaa varten, mistä Etelä-Karjalan hyvinvointialue on hakenut 100 000 euron valtionavustuksen kertaluontoiseksi luottopääomaksi. Lopullinen käyttöön saatava luottopääoma selviää vasta valtionavustuspäätöksen jälkeen.

Tässä ohjeistuksessa esitetään sosiaalisen luototuksen myöntämisen perusteet Etelä-Karjalan hyvinvointialueella.

Sosiaalisen luototuksen kohderyhmä

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää pienituloisille ja vähävaraisille asukkaille, joilla on kotikuntalain mukainen kotikunta Etelä-Karjalan hyvinvointialueella, ja joilla ei ole esimerkiksi:

- puuttuvien vakuuksien tai maksuhäiriömerkinnän vuoksi mahdollisuutta saada muuta kohtuuhintaista luottoa itsenäiseen selviytymiseen tarvittaviin hankintoihin tai maksuihin
- riittävästi tuloja ja varallisuutta kodin hankintojen ja muiden itsenäisen selviytymisen kannalta välttämättömien menojen kattamiseen

Mihin tarkoitukseen sosiaalista luottoa voidaan myöntää?

Sosiaalista luottoa voidaan myöntää tarkoituksiin, jotka ehkäisevät taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistävät henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista. Perusteltuja syitä luoton myöntämiseen voivat olla esimerkiksi talouden hallintaan saattaminen, velkakierteen katkaiseminen, kodin hankinnat, kuntoutumisen tai työllistymisen edistäminen, asumisen turvaaminen, sosiaalisen kriisin ylittäminen tai muu hakijan itsenäiseen selviytymiseen vaikuttava asia kuten vakuuksien puuttuminen.

Sosiaalisen luoton myöntämisen yleiset perusteet

Sosiaalisen luoton myöntämisperusteita säätelee sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 4 §.

- Sosiaalista luottoa myönnetään hakemuksesta henkilölle, jolla on kotikuntalain mukainen kotikunta Etelä-Karjalan hyvinvointialueella, ja on osoittanut vähintään kolmen kuukauden ajalta sen, että hänellä on kyky mitoitaa elinkustannukset käytettävissä oleviin varoihin eli kykenee suoriutumaan tulevan maksusuunnitelman mukaisista kuukausimaksuista.
- Luoton vähimmäismäärä on 500 euroa ja enimmäismäärä 3 000 euroa, josta voidaan vähäisessä määrin poiketa, jos hakija pystyy maksamaan luoton takaisin laina-ajan maksimipituuden eli 5 vuoden aikana
- Luottoon varattu määräraha (100 000 €) ei voi ylittyä eli avoimia luottoja voi olla maksimissaan luottoihin varatun määrärahan verran. Käytännössä tarkoittaa sitä, että luottoa hakeva voi joutua odottamaan jonkun aikaa, ennen kuin aiemmin luottoa saaneet ovat lyhentäneet luottoa.

- Hakijan kokonaisvelkatilanteesta on tehty tarkka selvitys
- Hakija haluaa aktiivisesti itse saada taloutensa kuntoon, on saanut talous- ja velkaneuvontaa ja/tai sosiaalityössä talousneuvontaa, ja sitoutuu vastaanottamaan sitä myös sosiaalisen luoton takaisinmaksun aikana
- Luotto maksetaan pääsääntöisesti aina suoraan velkojalle tai luotolla hankittavaan kohteeseen
- Hakija sitoutuu luoton yleisiin ehtoihin
- Luoton myöntäminen edesauttaa hakijan kokonaisvelkatilanteen hallintaa
- Luoton takaisinmaksun aikana hakija ei lähtökohtaisesti velkaannu lisää, ja hän on tietoinen siitä, että hänellä on mahdollisuus vapaaehtoiseen maksuhäiriömerkintään lisävelkaantumisen ehkäisemiseksi.

Luoton myöntämisen esteet

Sosiaalisen luoton myöntämisen yleinen este on maksuvaran puuttuminen, mutta tämän ohella esteenä voi olla esimerkiksi se, että:

- maksuvaran suuruus antaa hakijalle mahdollisuuden saada kohtuuehtoinen luotto normaaleilta luottomarkkinoilta tai hakija voi kohtuullisessa ajassa säästää tarvitsemansa luoton määrän
- on perusteltua syytä olettaa, että maksuvarastaan huolimatta hakija ei tulisi suoriutumaan luoton takaisinmaksusta
- luottoa myönnettäisiin velkojen järjestelytarkoitukseen ja hakijalle jäisi sosiaalisen luoton myöntämisestä huolimatta järjestelemättömiä velkoja tai luottoja
- velkakierre ja ylivelkaantuminen on päässyt pitkittymään ja vaikeutumaan niin, että hakijalle voisi olla tilanteessa tarkoituksenmukaisempaa selvittää mahdollisuus saada esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyä
- yksityishenkilön velkajärjestelyssä oleva hakija velkaantuisi lisää ilman velkojien suostumusta
- hakija kieltäytyy talousneuvonnasta tai jättää sen kesken ilman hyväksyttävää perustetta
- hakijalle on myönnetty sosiaalista luottoa aikaisemmin samaan tarpeeseen, pääsääntöisesti sosiaalista luottoa myönnetään kertaluontoisesti

Sosiaalista luottoa ei myönnetä yksityishenkilön velkajärjestelyn piirissä oleville, sillä velkajärjestelyn piirissä oleva ei voi velkaantua lisää. Sosiaalista luottoa ei myönnetä toisen kunnan/hyvinvointialueen sosiaalisen luoton, velkajärjestelysaatavan tai Takuusäätiön järjestelylainan maksuun.

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukyvyn arviointi

Takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

- hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, hänen elatuksensa varassa olevat perheenjäsenensä, työkykynsä ja muut olosuhteet
- hakijan tosiasialliset menot, hakijan velat sekä muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.

Luoton myöntäminen edellyttää aina asiakkaan kanssa yhdessä tehtävää suunnittelua, jolloin selvitetään:

- hakijan taloudellinen tilanne
- hakijan mahdollisuus saada luottoa muista rahalaitoksista
- hakijan mahdollisuus realisoida perusturvaan kuulumatonta omaisuuttaan
- luoton käyttötarkoitus
- hakijan perustelut luoton vaikutuksista itsenäiseen selviytymiseen ja elämän laadun kohentumiseen

Mikäli hakijalla ei ole kokemusta haetun suuruisen lainan hoitamisesta tai hakijan talous täytyy sopeuttaa lainan hoitamiseen, hakijalta edellytetään vähintään 3 kuukauden seurantajakso talouden hoidosta ennen luottopäätöksen tekemistä. Luoton määrästä päätettäessä tulee huomioida, että asiakkaan laskennallinen maksuvara mahdollistaa myönnettävän suuruisen luoton takaisinmaksun.

Maksuvaralla tarkoitetaan laskennallista rahamäärää, jonka luotonhakija kykenee kuukaudessa maksamaan luottoa lyhennyksenä ja korkona. Maksuvara lasketaan todellisten menojen ja nettotulojen erotuksena kuukaudessa.

Välttämättöminä elinkustannuksina käytetään pääsääntöisesti Oikeusministeriön asetuksen velallisen maksukyvyyn arvioinnin perusteista yksityishenkilön velkajärjestelyssä mukaisia elinkustannuksia. Tapauskohtaisesti voidaan elinkustannuksiin soveltaa toimeentulotuen perusosaa, mikäli maksukykyä ei muuten synny. Lisäksi otetaan huomioon hakijan erityisistä tarpeista ja toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Luotonhakijan tulee toimittaa selvitys kaikista veloistaan ja varoistaan. Velkoja koskevasta selvityksestä tulee käydä ilmi kunkin velan velkoja, velan peruste sekä velkamäärä.

Velkoja ovat mm:

- postimyyntiyriytysten ja muiden liikkeiden tililuotot ja osamaksusopimukset
- velat yksityishenkilöille pankkien velkakirjalainat, luotolliset tilit ja opintolainat
- sakot ja tuomioistuimen määräämät korvaukset
- verovelat
- rahoitus- ja luottokorttiyhtiöiden tililuotot ja lainat
- maksamattomat, erääntyneet laskut ja vuokraträstit
- takaus- ja panttaussitoumukset
- kuntien myöntämät asunto- ja peruskorjauslainat
- panttikonttorilainat

Niissä tilanteissa, joissa luotonhakijalle ei synny laskennallista maksuvaraa eikä sosiaalista luottoa voida myöntää, ohjataan hänet talous- ja velkaneuvontaan.

Maksuvaraa arvioitaessa tulee ottaa huomioon hakijan koko elämäntilanne ja siinä odotettavissa olevat muutokset, esimerkiksi lapsilisien päättyminen. Maksuvaran tulee olla riittävä koko lainan takaisinmaksun ajan.

Asiakasta ohjataan hakemaan vapaaehtoista maksuhäiriömerkintää luotonmaksun ajaksi Suomen Asiakastieto Oy:n ja Bisnode Finland Oy:n luottorekistereihin lisävelkaantumisen ehkäisemiseksi. Merkinnästä käy ilmi luotonsaajan talouden tasapainottaminen vapaaehtoisella velkajärjestelyllä ja se estää uusien luottojen myöntämisen. Maksuhäiriömerkinnän hakeminen ei kuitenkaan ole luoton saamisen ehto.

Luoton ala- ja yläraja sekä laina-aika

Lainsäädännössä ei ole asetettu sosiaalisten luottojen euromäärille ala- tai ylärajaa tai enimmäislaina-aikaa. Hyvinvointialue voi siten määritellä harkintansa mukaan hyvinvointialueella myönnettäville sosiaalisille luotoille yleisen euromääräisen ylärajan tai alarajan sekä laina-ajan maksimipituuden, mikä voi edesauttaa luottoriskien hallintaa. Ala- ja ylärajan sekä laina-ajan määrittely vaikuttavat myös siihen, mihin tarkoituksiin sosiaalista luottoa hyvinvointialueella käytännössä kohdennetaan. Hyvinvointialueen harkitessa laina-ajan maksimipituutta, on hyvä ottaa huomioon, että useissa ylivelkaantumiseen liittyvissä tutkimuksissa on havaittu, että jos pitkäkestoiseen velkojen takaisinmaksuaikaan yhdistyy elämiseen käytettävien tulojen niukkuus, takaisinmaksu onnistuu huonommin.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen myöntämän sosiaalisen luoton alaraja on 500 euroa ja yläraja 3 000 euroa. Enimmäismäärästä voidaan vähäisessä määrin poiketa, jos hakija pystyy maksamaan luoton takaisin laina-ajan maksimipituuden eli 5 vuoden aikana.

Sosiaalisen luoton suhde toimeentulotukeen

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

Toimeentulotuki on henkilön tai perheen viimesijainen, vähintään välttämätöntä toimeentuloa turvaava etuus. Toimeentulotukijärjestelmän lähtökohtana on, että yksilöllä on vastuu omasta elatuksestaan ja lailla säädetyssä laajuudessa puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta. Toimeentulotuki pyrkii parantamaan edellytyksiä tämän vastuun toteuttamiselle. Toimeentulotuki on subjektiivinen oikeus ja aina ennen sosiaalisen luoton myöntämistä selvitetään henkilön tai perheen oikeus saada toimeentulotukea. Sosiaalinen luotto ei siis ole vaihtoehto toimeentulotuella.

Toimeentulotuen saaminen ei voi kategorisesti olla sosiaalisen luoton myöntämisen este. Pitkään toimeentulotukea saaneen mahdollisuus sosiaaliseen luottoon voi olla perusteltua, jos esimerkiksi toimeentulotukioikeus muodostuu ulosoton johdosta ja asiakas saisi velkakierteensä kohtuuehtoisella sosiaalisella luotolla hallintaan. Sosiaalisen luoton myöntämisen tavoitteena on aina kannustaminen ja edellytysten luominen saajan itsenäiselle ja omatoimisella selviytymiselle. Myös toimeentulotukea saavilla henkilöillä ja perheillä voi olla tarpeita, joita ei toimeentulotuen avulla voida kattaa. Sosiaalinen luotto voi olla yksi mahdollisuus helpottaa pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden tilannetta silloin, kun heille jää maksuvaraa suoritua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain 10 §:n säännös edellyttää, ettei sosiaalisen luoton hakeminen tai saaminen rajoita perustoimeentulotuen, täydentävän toimeentulotuen eikä ehkäisevän toimeentulotuen saamista.

Hakemuksen hylkäämisen perusteet

Sosiaalisen luototuksen hakemus voidaan hylätä, mikäli:

- käytettävissä olevat tulot eivät mahdollista haetun suuruisen luoton hoitoa eli laskennallinen maksuvara ei riitä
- ei ole näyttöä hakijan mahdollisuudesta tai kyvystä hoitaa haetun suuruinen luotto
- kokonaisvelkamäärä ylittää sosiaalisen luoton enimmäislainamäärän
- luottoa haetaan vaihtoehtona opintolainalle
- aiemmin myönnettyä sosiaalista luottoa on vielä maksamatta
- luottoa haetaan hyvinvointialueelta pois muuton yhteydessä (esimerkiksi takuuvuokraan)
- laskennallinen maksuvara mahdollistaa luoton saamisen normaaleilta luottomarkkinoilta
- laskennallinen maksuvara mahdollistaa kohtuullisessa ajassa tarvittavan suuruisen summan säästämisen
- luoton myöntämisestä huolimatta hakijalle jäisi järjestelemättömiä velkoja
- hakijalla on realisoitavaa perusturvaan kuulumatonta omaisuutta
- hakijan taloudellinen tilanne on vakiintumaton

Sosiaalisen luoton sopimus ja takaisinmaksuun liittyvät käytännöt

Sopimus

Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle on annettava kappale. Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

- luoton käyttötarkoitus
- luoton määrä
- luoton korko
- luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.

Sopimuksen ehtoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12§:ssä tarkoitettua viitekoron muutoksia vastaavasti.

Jos sosiaaliseen luottoon liittyy luottosopimuksessa sovittua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien enintään korkolain 4 §:n mukaan (30.11.2022/956).

Sosiaalisesta luotosta ei peritä toimitusmaksua, järjestelypalkkiota eikä muita luottokustannuksia.

Luotosta laaditaan aina kirjallinen luottosopimus (velkakirja), jossa sovitaan luoton takaisinmaksuehdot. Takaisinmaksuehdot sovitaan luoton saajan kanssa hänen todellisen maksukykyensä mukaisesti.

Velallisen oikeus enneaikaiseen suoritukseen

Velallisella on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

Luoton eräännyttäminen

Sosiaalista luototuksesta annetun lain 8 § mukaan jos hyvinvointialueella on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen takia vaatia maksuerää, joka muuten ei ole erääntynyt, saa hyvinvointialue vedota sanottuun oikeuteen, jos:

1. maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaatavan tai
2. luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen

Hyvinvointialueella ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästyisestä ja viivästyminen johtuu luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästyksen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi hyvinvointialueelle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta.

Vielä erääntymättömien maksuerien eräännyttäminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos luotonsaajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon

kuluttua siitä, kun eräännyttämistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty luotonsaajalle. Riitatapauksessa velkojan on näytettävä ilmoituksen lähettäminen toteen. Jos luotonsaaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän, eräännyttäminen raukeaa.

Mikäli maksua ei suoriteta sovittuun päivämäärään mennessä, luotto eräännytetään ja tuomioistuimesta haetaan päätös luoton ulosottoperintää varten. Luotto pidetään ulosottoperinnässä, kunnes se on maksettu kokonaan loppuun tai velka on vanhentunut.

Vapaakuukaudet

Luoton takaisinmaksu voidaan keskeyttää määräajaksi (vapaakuukausi) luotonsaajan hakemuksesta takaisinmaksukyvyyn tilapäisesti heikennyttyä erityistä syystä, jos vapaakuukauden myöntämisen arvioidaan pitkällä aikavälillä edistävän luotonsaajan maksukyvyyn säilyttämistä ja itsenäistä suoriutumista.

Tällaisina takaisinmaksukyvyyn tilapäisen heikkenemisen erityisinä syinä voidaan pitää ainakin esimerkiksi luotonsaajan asumis- tai muiden elinkustannusten yllättävää kohoamista, luotonsaajan tai hänen perheenjäsenensä sairauden, kuoleman, työttömyyden tai muun vastaavan syyn johdosta aiheutunutta tulojen pientymistä sekä luotonsaajan avio- tai avoeron tai muun perhetilanteen muutoksen, kuten lapsen syntymän johdosta aiheutuneiden menojen tai tulojen äkillisiä muutoksia.

Vapaakuukausi tarkoittaa käytännössä sitä, että sosiaalisen luoton takaisinmaksu keskeytetään määräajaksi ja luoton maksuaika pitenee luoton maksamisesta vapaaksi myönnettyä kuukautta vastaavalla ajalla eteenpäin. Ennen vapaakuukauden myöntämistä tulee harkita myös muita luotonsaajaan takaisinmaksukykyä edistämään pyrkiviä ensisijaisia keinoja, kuten esimerkiksi taloudellista neuvontaa ja ohjausta tai erilaisia maksujärjestelyjä, kuten luottoehtojen muuttamista tai luoton uudelleen järjestelyä.

Sosiaalihuoltolain 45 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada hakemuksensa perusteella kirjallinen muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös vapaakuukauden myöntämisestä tai hylkäämisestä.

Maksuvapaudet

Maksuvapautus sosiaalisen luoton sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta voidaan myöntää luotonsaajan hakemuksesta osittain tai kokonaan sen mukaisesti, mitä lain 8 § 2 ja 3 momentissa säädetään.

Maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena, jos luotonsaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt luotonsaajan tai hänen elatuksensa varassa olevan perheenjäsenensä pitkään jatkuneen työttömyyden, sairauden tai muun vastaavan luotonsaajasta riippumattoman syyn vuoksi siten, että lainan perimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

Maksuvapautus voidaan myöntää kokonaan, jos luotonsaajan maksukyky on pysyvästi heikentynyt työkyvyn pysyvän alentumisen vuoksi ja perintää on lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Lisäksi edellytetään, että;

1. perintää ei luotonsaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa; tai
2. perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrän nähden kohtuuttomat kustannukset

Maksuvapautus tarkoittaisi käytännössä sitä, että luoton tai sen osan ja sille kertyneiden korkojen takaisinperinnästä voitaisiin viimesijaisesti laissa säädetyin edellytyksin luopua. Pääsääntöisesti sosiaalinen luototus on maksettava aina takaisin. Poikkeuksellisesti luotonsaajalle voidaan kuitenkin viimesijassa myöntää maksuvapautuksia. Maksuvapautusten tarkoituksena ei ole kuitenkaan esimerkiksi mahdollistaa maksuvapautuksia maksumotivaation heikentymisen tai lisävelkaantumisen tilanteissa.

Koska maksuvapautus on tarkoitettu viimesijaiseksi menettelyksi, ennen maksuvapautuksen myöntämistä tulee aina harkita luotonsaajan takaisinmaksukykyä edistämään pyrkiviä ensisijaisia keinoja. Näitä ovat esimerkiksi taloudellinen neuvonta ja ohjaus, erilaiset luoton maksujärjestelyt, kuten luottoehtojen muuttaminen tai luoton uudelleen järjestely sekä aiemmin mainitut (lain 7 a §:n mukaiset) vapaakuukaudet.

Sosiaalihuoltolain 45 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada hakemuksensa perusteella kirjallinen muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös maksuvapautuksen myöntämisestä tai hylkäämisestä.

Sosiaalisen luoton hakeminen, luottopäätöksen valmistelu ja päätös luototuksesta

Hakemus ja luoton valmistelu

Asiakas ohjautuu hakemaan sosiaalista luottoa sosiaalitoimeen neuvonnan, sosiaalityön asiakkuuden tai esim. talous- ja velkaneuvonnan tai talousneuvolan kautta.

Sosiaalitoimessa tehdään alustava asiakkaan taloudellisen tilanteen kokonaiskartoitus; selvitetään hakijan kokonaistilannetta, velkoja ja mahdollisuutta sosiaaliseen luottoon.

Kirjallinen hakemus sosiaalisesta luototuksesta täytetään yhdessä asiakkaan kanssa sosiaalitoimessa, tarvittaessa yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan kanssa. Luoton saaminen edellyttää taloustilanteen selvittelyä sosiaalitoimessa: selvitetään velkojen ja muiden lainojen sekä rästimaksujen määrä, selvitetään hakijan mahdollisuus saada luottoa muista rahalaitoksista, määritellään luoton käyttötarkoitus ja luoton vaikutukset hakijan talouden hallintaan ja itsenäiseen selviytymiseen. Asiakkaalla on velvollisuus hankkia ja toimittaa luottihakemukseen tarvittavat liitteet itse.

Sosiaalisen luototushakemuksen vastaanottaneet työntekijät perehtyvät hakemukseen, tarkistavat liitteet, laskevat maksuvaran, tarkistavat mahdolliset velat, laskevat laina-ajan ja kuukausimaksuerän ja suhteuttavat ne maksuvaraansa sekä asiakkaan omaan esitykseen luoton kuukausierästä.

Asiakas saattaa itse myös kokonaiskartoituksen jälkeen päättää, ettei jätä kirjallista hakemusta, jos luoton myöntämiselle on selvä este. Jos asiakas haluaa kielteisen päätöksen kirjallisena, hänen tulee jättää hakemus liitteineen.

Myönteisen/kielteisen luottopäätöksen antaminen

Sosiaalista luottoa koskeva hakemus tallennetaan sosiaalitoimessa asiakastietojärjestelmään siinä vaiheessa, kun luottihakemus on valmis

liitteineen. Asiakas saa hakemuksensa perusteella päätöksen sosiaalisesta luotosta oikaisuvaatimusohjeineen. Sosiaalista luottoa koskevaan viranhaltijan päätökseen voi hakija vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimus käsitellään Etelä-Karjalan hyvinvointialueen yksilöasioiden jaostossa. Jaoston päätöksestä voi valittaa edelleen hallinto-oikeuteen.

Luottosopimuksen (velkakirjan) allekirjoittaminen ja asiakkaan ohjeistus

Sosiaalista luottoa koskeva sopimus laaditaan sosiaalitoimessa. Tässä yhteydessä asiakkaan kanssa yhdessä käydään läpi luoton ehdot, luoton maksusuunnitelma, ohjeet lyhennysvapaiden kuukausien hakemiseen sekä ohjeet yhteydenotosta luottosopimuksen liittyen.

Luoton takaisinmaksun seuranta

Sosiaalitoimessa seurataan asiakkaan luoton takaisinmaksua sosiaalisen luoton sopimuksen mukaisesti. Mikäli luottoa ei makseta sopimuksen mukaan, luotto eräännytetään ja se siirtyy oikeudelliseen perintään.

Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Etelä-Karjalan hyvinvointialueella järjestetään taloudellista neuvontaa ja ohjausta kaikille sosiaalisen luoton hakijoille osana lainan myöntämisen hakuprosessia. Sosiaalisen luoton saaneella on mahdollisuus taloudelliseen neuvontaan ja ohjaukseen hänen sitä tarvitessaan koko luoton takaisinmaksuajan. Sosiaalisen luoton asiakkaalle voidaan tarvittaessa nimetä asiakkuuden ajaksi oma työntekijä sosiaalihuoltolain 42 § mukaan.

Lisäksi luotonhakijalla ja luotonsaajalla on mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta.

Sosiaalitoimi tekee tiivistä yhteistyötä oikeusaputoimistojen talous- ja velkaneuvonnan ja ulosoton sekä Kelan kanssa.

Liite: Laki sosiaalisesta luototuksesta 20.12.2002/1133

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sosiaalisen luototuksen tarkoitus

Sosiaalinen luototus on sosiaalihuoltoon kuuluvaa luotonantoa, jonka tarkoituksena on ehkäistä taloudellista syrjäytymistä ja ylivelkaantumista sekä edistää henkilön ja perheen itsenäistä suoriutumista.

2 § (30.11.2022/956)

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen ja toimeenpano

Hyvinvointialueen on järjestettävä sosiaalista luototusta sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella esiintyvä tarve edellyttää. Hyvinvointialueen tulee määrittellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon, mitä tässä laissa säädetään.

L:lla 956/2022 muutettu 2 § tulee voimaan 1.8.2023. Aiempi sanamuoto kuuluu:

2 § (8.7.2022/590)

Sosiaalisen luototuksen järjestäminen ja toimeenpano

Hyvinvointialue voi järjestää sosiaalista luototusta päättämässään laajuudessa. Jos hyvinvointialue päättää järjestää sosiaalista luototusta, hyvinvointialueen tulee määrittellä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteet ottaen huomioon, mitä tässä laissa säädetään.

SosiaalihuoltoL 710/1982 6 § on kumottu L:lla sosiaalihuoltolain muuttamisesta 588/2022 1.1.2023 alkaen.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön (29.12.2009/1729)

Hyvinvointialueen tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia (612/2021) sekä hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia (617/2021), jollei lailla toisin säädetä. (8.7.2022/590)

Toimintamenoina ei pidetä sosiaalisen luoton luottopääomasta tai luottotappioista aiheutuvia menoja.

L sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 733/1992 (voimassa 31.12.2022 saakka) on kumottu L:lla sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta 616/2021, joka on voimassa 1.1.2023 alkaen. L kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009 (voimassa 31.12.2022 saakka) on kumottu L:lla kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 618/2021, joka on voimassa 1.1.2023 alkaen.

4 §

Sosiaalisen luoton myöntäminen

Sosiaalinen luotto voidaan myöntää perustellusta syystä henkilölle, jolla ei ole pienituloisuutensa ja vähävaraisuutensa vuoksi muulla tavoin mahdollisuutta saada kohtuuehtoista luottoa ja jolla on kyky suoriutua luoton takaisinmaksusta.

Sosiaalisen luoton myöntämisestä päättää hakemuksesta se hyvinvointialue, jonka alueella henkilöllä on kotikuntalaisa (201/1994) tarkoitettu kotikunta. (8.7.2022/590)

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on luotonsaajalle annettava tiedot hyvinvointialueen määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista kirjallisena. Luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan on varmistuttava siitä, että luoton hakija on ymmärtänyt luoton saamiselle asetettavat ehdot ja sen myöntämisestä seuraavat veloitteet. (30.11.2022/956)

L:lla 956/2022 muutettu 3 momentti tulee voimaan 1.8.2023. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä on luotonsaajalle annettava tiedot hyvinvointialueen määrittelemistä sosiaalisen luoton myöntämisen perusteista kirjallisena. (8.7.2022/590)

5 §

Hakijan takaisinmaksukyvyn arviointi

Sosiaalisen luoton hakijan takaisinmaksukykyä arvioitaessa otetaan huomioon:

1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, hänen elatuksensa varassa olevat perheenjäsenensä, työkykynsä ja muut olosuhteet; (30.11.2022/956)

L:lla 956/2022 muutettu 1 kohta tulee voimaan 1.8.2023. Aiempi sanamuoto kuuluu:

1) hakijan käytettävissä olevat tulot ja varat sekä hänen ansaintamahdollisuutensa ottaen huomioon hänen ikänsä, työkykynsä ja muut olosuhteet;

2) hakijan tosiasialliset menot;

3) hakijan velat; sekä

4) muut hakijan taloudelliseen asemaan vaikuttavat tekijät.

6 §

Sosiaalista luottoa koskeva sopimus

Sosiaalisesta luotosta on tehtävä kirjallinen sopimus, josta luotonsaajalle on annettava kappale.

Sosiaalista luottoa koskevassa sopimuksessa on määriteltävä:

1) luoton käyttötarkoitus;

2) luoton määrä;

3) luoton korko; sekä

4) luoton takaisinmaksuerien suuruus ja eräpäivät sekä muut takaisinmaksuehdot.

Sosiaalisesta luotosta voidaan velalliselta periä luotosta kohtuullinen vuotuinen korko, joka kuitenkin voi olla enintään korkolain (633/1982) 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko. Sopimuksen ehdoissa voidaan määrätä, että luotosta maksettava korko muuttuu korkolain 12 §:ssä tarkoitettua viitekoron muutoksia vastaavasti.

Jos sosiaaliseen luottoon liittyvää luottosopimuksessa sovittua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien enintään korkolain 4 §:n mukaan. (30.11.2022/956)

L:lla 956/2022 lisätty 4 momentti tulee voimaan 1.8.2023.

Sosiaalisesta luotosta ei voida periä muita luottokustannuksia.

7 §

Velallisen oikeus enneaikaiseen suoritukseen

Velallisella on oikeus maksaa luotto takaisin ennen sen erääntymistä ilman lisäkustannuksia.

7 a § (30.11.2022/956)

Vapaakuukausi

Luoton takaisinmaksu voidaan keskeyttää määräajaksi (*vapaakuukausi*) luotonsaajan hakemuksesta takaisinmaksukyvyyn tilapäisesti heikennyttä erityistä syytä, jos vapaakuukauden myöntämisen arvioidaan pitkällä aikavälillä edistävän luotonsaajan maksukyvyyn säilyttämistä ja itsenäistä suoriutumista.

L:lla 956/2022 lisätty 7 a § tulee voimaan 1.8.2023.

7 b § (30.11.2022/956)

Maksuvapautus

Maksuvapautus sosiaalisen luoton sekä sille kertyneiden korkojen maksamisesta voidaan myöntää luotonsaajan hakemuksesta osittain tai kokonaan sen mukaisesti, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään.

Maksuvapautus voidaan myöntää osittaisena, jos luotonsaajan taloudellinen tilanne on heikentynyt luotonsaajan tai hänen elatuksensa varassa olevan perheenjäsenensä pitkään jatkuneen työttömyyden, sairauden tai muun vastaavan luotonsaajasta riippumattoman syyn vuoksi siten, että lainan perimistä kokonaan olisi pidettävä kohtuuttomana.

Maksuvapautus voidaan myöntää kokonaan, jos luotonsaajan maksukyky on pysyvästi heikentynyt työkyvyn pysyvän alentumisen vuoksi ja perintää on lainansaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Lisäksi edellytetään, että;

- 1) perintää ei luotonsaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa; tai
- 2) perinnän jatkamisesta aiheutuisi perimättä olevaan määrän nähden kohtuuttomat kustannukset.

L:lla 956/2022 lisätty 7 b § tulee voimaan 1.8.2023.

8 §

Sosiaalisen luoton eräännyttäminen

Jos hyvinvointialueella on sopimuksen mukaan oikeus luotonsaajan maksuviivästyksen tai muun sopimusrikkomuksen johdosta vaatia maksuerää, joka muuten ei ole eräänntynyt, saa hyvinvointialue vedota sanottuun oikeuteen, jos: (8.7.2022/590)

- 1) maksu on viivästynyt vähintään kuukauden ja on edelleen suorittamatta ja viivästynyt määrä on vähintään kymmenen prosenttia luotosta tai, jos siihen

sisältyy useampi kuin yksi maksuerä, vähintään viisi prosenttia luoton alkuperäisestä määrästä taikka käsittää luotonantajan koko jäännössaatavan; tai

2) luotonsaajan muu sopimusrikkomus on olennainen.

Hyvinvointialueella ei ole kuitenkaan oikeutta saattaa voimaan 1 momentissa tarkoitettua seuraamusta, jos kysymys on maksun viivästymisestä ja viivästymisen johtuu luotonsaajan sairaudesta, työttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta hänestä riippumattomasta seikasta, paitsi milloin tämä viivästymisen kesto ja muut olosuhteet huomioon ottaen olisi hyvinvointialueelle luotonantajana ilmeisen kohtuutonta. (8.7.2022/590)

Erääntyminen saa tulla voimaan aikaisintaan neljän viikon tai, jos luotonsaajalle on aiemmin huomautettu viivästyksestä tai muusta sopimusrikkomuksesta, aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun erääntymistä koskeva ilmoitus on jätetty tai lähetetty luotonsaajalle. Jos luotonsaaja tämän ajan kuluessa maksaa viivästyneen määrän tai oikaisee muun sopimusrikkomuksen, erääntyminen raukeaa.

9 § (30.11.2022/956)

Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa. Lisäksi luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee järjestää ilman aiheetonta viivytystä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalisen luoton myöntäjää edustavan viranhaltijan kanssa, jos luotonhakija tai luotonsaaja on tätä pyytänyt hyvinvointialueelta. Luotonsaajalle on järjestettävä neuvontaa ja ohjausta erityisesti 7 a, 7 b ja 8 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Kun hyvinvointialue käsittelee sosiaalista luototusta koskevaa asiaa, sen tulee tiedottaa sosiaalisen luototuksen hakijalle oikeudesta henkilökohtaiseen keskusteluun ja tarvittaessa neuvoa luotonhakijaa tämän oikeuden käyttämisessä.

L:lla 956/2022 muutettu 9 § tulee voimaan 1.8.2023. Aiempi sanamuoto kuuluu:

9 §

Taloudellinen neuvonta ja ohjaus

Luotonhakijalle ja luotonsaajalle tulee tarvittaessa järjestää taloudellista neuvontaa ja ohjausta sosiaalisen luoton myöntämisen yhteydessä ja takaisinmaksuajan kuluessa.

10 §

Sosiaalisen luototuksen suhde toimeentulotukeen

Ennen sosiaalisen luoton myöntämistä tulee selvittää hakijan oikeus saada toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Henkilön oikeutta saada toimeentulotukea ei voi rajata tai tuen määrää alentaa sen vuoksi, että hänellä olisi mahdollisuus saada sosiaalinen luotto.

10 a § (30.11.2022/956)

Sosiaalisen luototuksen luottopääoman menoihin myönnettävä valtionavustus

Hyvinvointialueelle voidaan myöntää sosiaalisessa luotonantotoiminnassa tarvittavan luottopääoman rahoittamiseen valtionavustusta.

Valtionapuviranomainen tässä laissa tarkoitetuissa valtionavustuksissa on sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaalisen luototuksen luottopääomaan myönnettävään valtionavustukseen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

L:lla 956/2022 lisätty 10 a § tulee voimaan 1.8.2023.

11 § (8.7.2022/590)

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) säädetään.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 142/2002, StVM 36/2002, EV 176/2002

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Kirjaamo

Valto Käkelän katu 3

53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

etunimi.sukunimi@ekhva.fi

www.ekhva.fi

Y-tunnus: 3221313-1

Asiakirja päättyy tähän.